

стика, тъй като в него се отразява по начало не само броят, но и сложността и трудоемкостта на произвежданите машини.

Следващ показател за изучаването на предметната специализация е показателят за относителния дял на еднородната специализирана продукция от общия обем на производството на даден отрасъл на машиностроенето. Например показателят за относителния дял на произведените селскостопански машини от предприятията, които са специализирани за производство на такива машини спрямо общата продукция на такива машини. Този показател характеризира степента на използването на производствената мощност на предприятията от даден машиностроителен отрасъл по прякото ѝ предназначение. Ясно е, че колкото е по-голям дялът на неприсъщата (несвойствената) за дадено предприятие или отрасъл продукция, толкова по-малка е степента на специализацията, и обратно. По този показател обикновено се изчислява коефициентът на специализацията на отделните предприятия или на предприятията, спадащи към един и същ машиностроителен отрасъл. Коефициентът се изчислява по следната формула:

$$K_{\text{спец}}^* = \frac{\text{продукцията, съответстваща на специализацията}}{\text{цялата стокова продукция}}$$

Коефициентът на специализацията може да се изчисли както в стойностно изражение по текущи цени, така и в натура — по бройки или в тонове.

Продукцията, която съответства на специализацията, може да бъде или конструктивно и технологически сходна продукция, или да се състои от различни видове изделия, включващи се в продукцията на даден машиностроителен отрасъл. Например сходната продукция може да се състои от различни видове и типоразмери пръскачки, какъвто е случаят в ДМЗ „Струг“ — Нова Загора, или пък от плугове и прикачни зърнокомбайни (все селскостопански машини), какъвто е случаят в ДМЗ „Георги Димитров“ — Русе.

Може да се изчисли още и показателят за относителния дял на видовете и типовете машини, които съответствуват на основната специализация на предприятията, от общия брой на видовете и типовете произвеждани машини. Този показател дава по-неточна характеристика на предметната специализация, отколкото показателят, изчислен по обема на произведената продукция, понеже в броя на видовете и типовете произвеждани машини не се отразява общият брой на произведените машини, нито пък тяхната стойност.

Специализацията на предприятията води до установяване на по-голяма серийност в производството. Затова при статистическото изучаване на специализацията трябва да се отдели внимание и за изучаване на серийността на производството.

У нас, при извършената през 1957 г. анкета за изучаване състоянието на специализацията и кооперирането в машиностроенето, се установи, че в предприятията на управление „Машиностроене“ се произвеждат средно по 12 броя машини от вид. Общо в 18 предприятия се произвеждат 2,275 вида и типа машини и съоръжения, което показва ясно, че у нас няма едросерийно и средносерийно производство. Не само това, но при анкетата се установи, че тези предприятия са произвели от 387 вида машини и съоръжения само по една бройка.